

Havre for hver Td. Land Sædsjord og en Afgift af 2 Pd. Smør for hver Td. Land Kløvgang og endvidere af 4 Pd. Smør pr. Td. Land Skov og af 4 Pd. Smør for Eng til et Læs Hø. Beboerne bleve imidlertid, efter at dette Forhold var ordnet, ved med at indtage Jord. Der blev saa yderligere nedsat en ny Kommission i 1738, de Jorder, der vare indtagne, siden den første Kommission arbejdede, bleve ansatte til en aarlig Afgift, og en ny Jordebog blev forfattet over disse Jorder. En kgl. Resolution af 28. Juli 1738 fastsatte dernæst, at naar saadanne Udmarksjorder en Gang vare fæstede til Gaardbrug, maatte de ved Fæsteledighed ikke bortfæstes til andre, naar den, der fik Gaarden, vilde have dem. Samtidig udkom en ny Forordning, der under strengt Strafansvar gentog det tidligere Forbud mod at indtage Jord, og det blev bl. a. paalagt Amtmanden og flere andre Øvrighedspersoner at have skarpt Indseende med, at Forbudet blev overholdt. Fra dette Tidspunkt ophørte Beboernes, jeg havde nær sagt, Selvtægt; med andre Ord, de indtog fra dette Tidspunkt ikke mere Jord uden at have Lov til det, men derimod søgte de ret ofte at faa saadan Tilladelse, og den blev altid given dem. Samtidig blev der paa den saaledes overtagne Jord fastsat en lignende Afgift som paa den Jord, de havde i Forvejen af Udmarken. Og Forholdet blev nu, efter at denne Ordning var truffen, saaledes, at Fæstelodderne bleve Genstand for Køb og Salg sammen med Gaardene og for Husmændenes Vedkommende sammen med de paa Lodderne opførte Bygninger, saaledes at den, der paa Amtstuen mødte med Erklæring fra den tidligere Fæster eller dennes Arvinger om, at Fæstet maatte overgaa til ham, uden videre fik meddelt nyt Fæste paa Lodden paa de samme Vilkaar og for den samme Afgift, som tidligere var fastsat.

Efter at Udmarksjorderne i 1842 i Henhold til kgl. Resolution af 30. Maj 1832 vare delte mellem Staten og Øens Beboere, blev der ved kgl. Resolution af 6. Maj 1850 nedsat en Kommission, bestaaende af den daværende Amtmand for Bornholm, Skovrideren paa Bornholm og en Landinspektør, der skulde søge de Staten tilhørende Jorder bortarvefæstede. Øens Beboere beholdt deres og havde Lov til at gøre ved det, hvad de vilde, men Staten søgte at bortarvefæste sin Andel af Udmarksjorden, og Bortarvefæstningen af disse Statsejendomme fandt Sted uden Erlæggelse af Købesum og uden Forhøjelse

af Afgifterne, naar Fæsteren ikke havde mere Jord, end hans Fæstebrev lød paa. Havde han derimod mere Jord, skulde der af Resten svares en Tillægsafgift af 6 Skpr. Havre pr. Td. Land til Taksten 8. Men for Gaardenes Vedkommende vare Fæstelodderne ofte saadan indblandede i Gaardenes øvrige Jorder, at Grænsen for Fæstelodderne ikke lod sig paavise. I saadanne Tilfælde slap Gaardmændene enten helt fri for Tillægsafgift eller dog med en mindre Tillægsafgift. Men helt anderledes gik det med Husmændene. De havde ikke anden Jord end Fæstejorden, og disse Husmænd, som paa Bornholm den Gang kaldtes og endnu kaldes Udbyggere, fordi de boede i Udmarken, fik den fulde Tillægsafgift at svare, og de ramtes derfor fuldt og lidt for haardt, ganske særlig haardt i Sammenligning med Gaardmændene, der i det væsentlige slap fri.

Der blev i det hele taget paalagt de gamle Fæstelodder en aarlig Tillægsafgift i Havre af omtrent samme Størrelse som den Havreafgift, der tidligere aarlig svarede af den gamle Fæstejord, idet Kommissionen og Domænebestyrelsen gik ud fra, at Fæstebrevens Angivelse af, at der ved Fæstebreve bortfæstedes saa og saa mange Tønder Land Sædsjord og saa og saa mange Tønder Land Kløvgang, indeholdt en Arealangivelse i geometrisk Maal. Men ved den af Finansminister Lassen nedsatte Kommission og de ved Hjælp af nogle af den tilvejebragte Oplysninger, dels gennem Dokumenter og dels paa anden Maade, er det tilstrækkeligt godtgjort, at den nævnte Antagelse, at det var et geometrisk Maal, var fuldstændig fejlagtig, idet de i Fæstebrevene nævnte Tønder Land Sædsjord og Kløvgang vare et Skønsmaal over, at visse Parceller kunde sættes til en Afgift, svarende til Afgiften af en anden Parcel af en helt anden Størrelse, men som kunde yde det samme Udbytte. Der blev derfor paalagt disse Lodder en urimelig høj Afgift. Det drejer sig her om de samme Forhold som ved Jordens Bonitering eller Hartkornsansættelsen. Det er ikke det samme geometriske Areal, der svarer den samme Hartkornsydelse.

Man kan saaledes med fuld Føje sige, at det er med Urette, at denne Tillægsafgift i sin Tid er paalagt de gamle Fæstelodder. Og da disse Arvefæstelodder nu i over et halvt Aarhundrede have udredet denne Tillægsafgift, finder jeg det egentlig at være for lavt, naar det nu foreslaas, at Afløsningen skal foregaa paa den Maade, at der kun skal ske en Ned-